

Бабак О. Р., бакалавр, Радіонова Н. Й., д.е.н., проф.
Київський національний університет технологій та дизайну
**ВПЛИВ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА РОЗВИТОК
БІЗНЕСУ В УМОВАХ ВІЙНИ**

Анотація. Розглянуто стан інновацій для вітчизняних підприємств в умовах війни, шляхи та проблеми впровадження інновацій. Проаналізовано чинники, які негативно впливають на розвиток інноваційних процесів на вітчизняних підприємствах. Досліджено вплив інновацій на промислові підприємства України. Зроблено оцінку структури інноваційних досліджень. Визначено основні напрями розвитку інновацій в Україні.

Ключові слова: інновації; бізнес; підприємство; інновації в умовах війни; бізнес в умовах війни.

Babak O. R., Radionova N. Y.
Kyiv National University of Technologies and Design
**THE IMPACT OF INNOVATION ON BUSINESS
DEVELOPMENT DURING THE WAR**

Abstract. The state of innovations for domestic enterprises in the conditions of war, ways and problems of their implementation of innovations are considered. The factors that negatively affect the development of innovation processes at domestic enterprises are analyzed. The influence of innovations on industrial enterprises of Ukraine is investigated. The structure of innovation research is assessed. The main directions of innovation development in Ukraine are determined.

Keywords: innovations; business; enterprise; innovations during the war; business during the war.

Вступ. Сьогодні Україна бореться з новими історичними викликами, що дають можливість перебудувати стандарти ведення бізнесу, посилити значимість інновацій задля підвищення рівня обороноздатності країни.

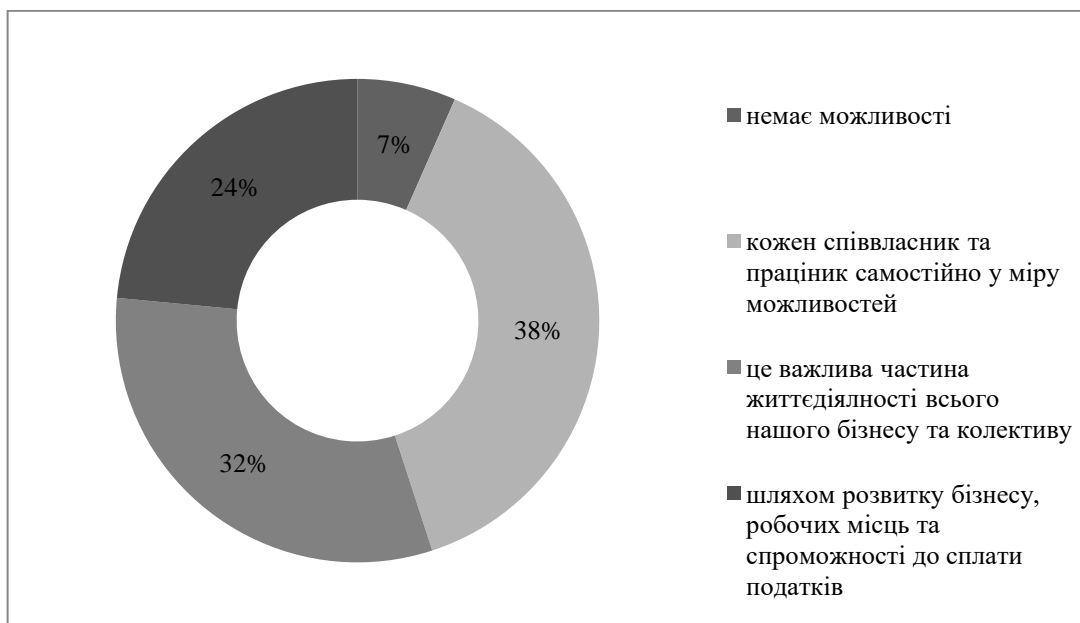
Інновації викликають позитивні зміни в суспільстві та економіці, сприяючи підвищенню продуктивності та результативності економічних показників, посиленню здатності конкурувати з провідними світовими лідерами у глобальному середовищі та забезпечуючи довгострокові впевнені темпи зростання. Протягом багатьох років в Україні не було ефективної інноваційної стратегії, визнаної та підтриманої на загальнодержавному рівні. Сьогоднішня ситуація може остаточно поховати залишки науки та інновацій, що залишилися в промисловому середовищі України, а може створити нові можливості.

Постановка завдання. Виходячи з вищенаведеного, метою дослідження є аналіз розвитку стану інновацій в бізнесі в період війни та визначення ключових чинників, що впливають на розвиток інноваційних процесів.

Результати досліджень. На сьогоднішній день 46,8% вітчизняних підприємств повністю зупинили свою роботу. При цьому приблизно 5% навпаки, змогли підвищити свої обороти, порівнюючи з мирним часом.

Звісно, коли мова заходить про інновації під час війни, шанси їх впровадження значно зменшуються, оскільки вся увага приділяється тому, щоб всі ресурси спрямувати на перемогу (рис. 1).

Крім того, інновації полягають не лише в пошуку чогось дуже нового (наприклад, винахід електромобіля). Інновацією може стати використання провідної технології для виробництва певної продукції [1, с. 72].

Джерело: розроблено за даними [7].

Рис. 1. Внесок вітчизняних підприємств у волонтерську діяльність

Підприємства впроваджували і продовжуватимуть впроваджувати інновації – можливо, меншою мірою з огляду на поточні умови, але життєво важливо, щоб ці інновації почали відігравати певну роль в економіці.

Це має свої складнощі, оскільки стан економіки України погіршується через вплив агресії Російської Федерації, а звичайні труднощі для інноваційного розвитку не зникають.

Підприємства всіх країн, використовують різноманітні способи впровадження інновацій для покращення конкурентоспроможності продукції [8].

Можна самостійно створювати деякі інноваційні продукти, але в цьому випадку можливості будь-якої країни обмежені, оскільки, по-перше, вартість такої пошукової роботи дуже висока, а по-друге, неможливо вкласти гроші у всі технологічні галузі.

Більш простий спосіб - купівля патенту чи ліцензії, яка фактично дає дозвіл на використання інновації, яку хтось винайшов і зареєстрував. Це значно зекономить ресурси часу.

Наступний спосіб - внесення капіталу [4, с. 8]. Так, іноземні компанії будуть приїжджати в Україну після перемоги, щоб відбудовувати заводи та інші об'єкти інфраструктури. Капітал, який вони імпортують у формі обладнання, сам по собі є інноваційним. Для України це чудові можливості.

Також можна придбати готові інноваційні продукти та ввести їх у вітчизняне поле економічного обігу.

Отже існує цілий набір можливостей для впровадження інновацій на державному рівні [5, с. 191].

Нині ситуація в країні дуже скрутна, загальна потреба малого й середнього бізнесу у фінансуванні становить \$73 млрд, а більше 40% підприємств вважають пошук фінансування найважливішим пріоритетом (табл. 1).

Інтереси України з ЄС у сфері інновацій майже однакові. Часто вітчизняні науковці продають свої винаходи у вигляді інновації до інших країн. В цьому є велика перспектива, оскільки Україна дуже багата на розумові ресурси, а українські Збройні Сили вміють ефективно реагувати на військові загрози. Співпраця України та ЄС у

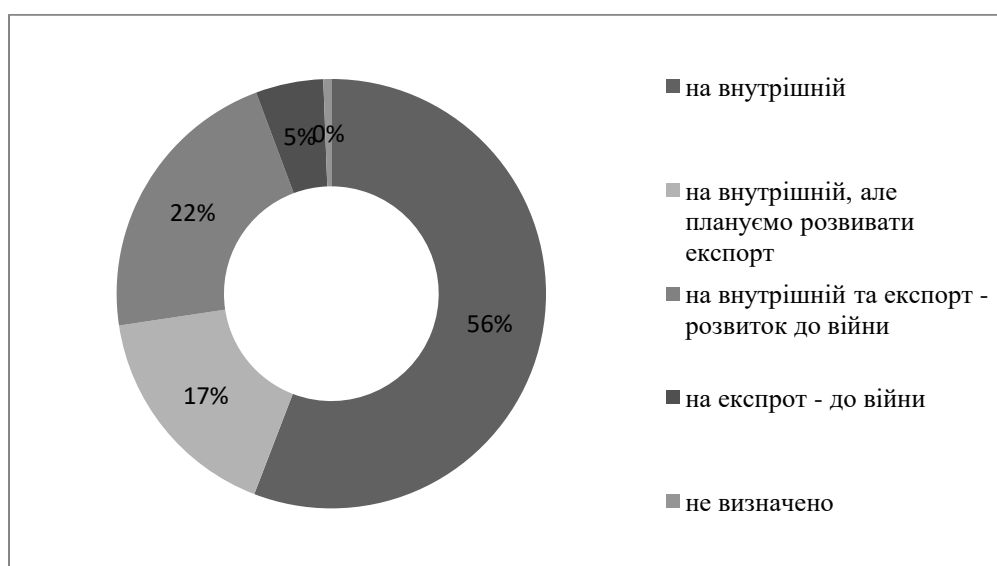
межах одного геополітичного утворення є вигідним проєктом глобального масштабу. Тому ЄС вигідно співпрацювати з Україною та інвестувати в українську економіку (рис. 3).

Таблиця 1

Потреба бізнесу у фінансуванні

	Середня потреба у фінансуванні, грн (травень 2022)	Середня потреба у фінансуванні, грн (червень 2022)
Мікропідприємства (не враховуючи ФОП)	3822306	5475700
Малі підприємства	21382813	24.938.725
Середні підприємства	157419753	195.030.303

Джерело: розроблено за даними [7].

Джерело: розроблено за даними [7].

Рис. 2. Орієнтація підприємств на внутрішній ринок чи експорт інновацій

Наявність розвинених товарних ринків ЄС та ресурсів європейських фінансових установ є гарними стимулами для розвитку національної економіки. Однак для повноцінної інтеграції України в ЄС необхідна інтеграція європейських стандартів у сферах регулювання виробництва товарів і послуг, розвитку суспільства.

Крім того, слід зазначити, що впровадження інновацій завжди пов'язано з величезним ризиком [6, с. 169]. Інвестори піддаються великій кількості ризиків: політичним ризикам, економічним ризикам (криза, дефіцит кваліфікованого персоналу тощо). Також існують ризики, пов'язані з ситуаційними проблемами (наприклад, стихійні лиха).

А саме зараз інвестори переживають безпекові ризики, які є результатом воєнних дій, масштабних заворушень або високого рівня злочинності. Зараз в Україні домінує саме цей вид ризиків, оскільки наша країна зараз перебуває у стані війни.

Разом з тим, у практиці бізнесу існує багато інструментів, за допомогою яких можна мінімізувати різні види ризиків [8]. Але в Україні зараз багато економічних питань залежать від безпеки та логістики. Наприклад – блокада агресорами українських морських портів. Якщо підприємство хоче експортувати продукцію з України, то відразу постає логістичний ризик – чи зможе воно вчасно здійснити морське перевезення.

Загалом, для країни, яка перебуває у стані війни, усі теоретичні ризики мають зовсім інші виміри.

Протягом багатьох років в Україні не існувало ефективної інноваційної стратегії, визнаної та підтриманої різними українськими інноваторами. А зараз стан погіршився, адже переважна кількість підприємств не має стратегії як в інноваціях, так і в бізнесі в цілому (рис. 3).

Джерело: розроблено за даними [7].

Рис. 3. Наявність у вітчизняних підприємств стратегій, бізнес-планів розвитку з урахуванням реалій

Ситуація дуже складна в промисловості – сфері, де уряди, що змінювали один одного, не змогли запропонувати ефективні зміни в попередні роки і де в попередні роки спостерігалась загальна деіндустріалізація економіки країни.

Тож, які проблеми існують у вітчизняних підприємств для впровадження інновацій, в чому причина їх відставання від європейських країн, чому впровадження інновацій йшло повільно, подивимося на прикладі промислового ринку [3, с. 27].

Слід зосередитись на інноваціях, які не вимагають капіталовкладень в інфраструктуру, як лабораторії та їхнє обладнання для розробки інновацій. Наприклад, хорошої ідеї та програміста достатньо, щоб зробити нову програму, яку можна вивести на світовий ринок. Таким чином, розробки на рівні програмного забезпечення, завжди будуть мати попит на ринку. Це також стосується й галузей, що швидко розвиваються, включаючи фінанси, охорону здоров'я, автоматизацію бізнес-процесів.

Водночас війна привернула велику увагу та підтримку України з боку Європейського Союзу та міжнародної спільноти. Вже з'являються нові та реальні можливості, такі як грант у розмірі 20 мільйонів євро, призначений 200 українським стартапам та інноваційним проектам малого й середнього бізнесу. Сьогодні Україна має багато подібних можливостей.

Український уряд може допомогти інвесторам і бізнесу лише одним способом – перемогою у війни.

Висновки. Виведення на ринок інноваційного продукту може ввести бізнес на новий рівень і надати технологічну перевагу над іншими конкурентами. Позитивні тенденції в майбутньому залежать від реалізації стратегій щодо впровадження інновацій. Правильно обрані інноваційні стратегії можуть створити більше технологічних і

ринкових можливостей для підприємств, а також допомогти підвищити конкурентоспроможність продукції та прибутковість підприємства.

Для подальшого конкурентоспроможного розвитку українських підприємств необхідна концентрація на високотехнологічному виробництві, передумовою для якого є системне законодавче та наукове упорядкування координації інноваційних відносин в українському промисловому секторі після перемоги.

Список використаної літератури

1. Ватченко О. Б., Ватченко Б. С., Черевко О. Л. Інноваційний розвиток підприємства: навч. посібник. Дніпро: Акцент ПП, 2017. – 404 с.
2. Про інноваційну діяльність: Закон України від 04.07.2002 № 40-IV. URL: <http://www.rada.gov.ua>.
3. Наукові основи національної стратегії сталого розвитку України. За наук. ред. акад. НАН України, д.е.н., проф. М. А. Хвесика; Державна установа «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку Національної академії наук України». К.: ДУ ІЕПСР НАН України, 2013. 40 с.
4. Пруднікова Н. В., наук. кер. Янковець Т. М. Інновації та інтелектуальний капітал як запорука успішного розвитку креативної економіки. *Наукові розробки молоді на сучасному етапі: тези доповідей XVI Всеукраїнської наукової конференції молодих вчених та студентів (27–28 квітня 2017 р., Київ)*. К.: КНУТД, 2017. Т. 3: Економіка інноваційної діяльності підприємств. С. 9–10.
5. Радіонова Н. Й. Збалансована система показників, як інноваційний інструмент стратегічного управлінського обліку. *Інноваційно-інвестиційні засади стійкого розвитку базових галузей національного господарства: колективна монографія*. За заг. ред. В. П. Ільчука. Чернігів: Чернігів. нац. технол. ун-т, 2016. С. 185–195.
6. Соколовська К. В., Шацило О. О., наук. кер. Бондаренко С. М. Інновації як важлива складова конкурентоспроможності підприємства. *Наукові розробки молоді на сучасному етапі : тези доповідей XVII Всеукраїнської наукової конференції молодих вчених та студентів (26–27 квітня 2018 р., Київ)*. К.: КНУТД, 2018. Т. 3: Економіка інноваційної діяльності підприємств. С. 169–170.
7. Центр розвитку інновацій. URL: <https://cid.center>.
8. Харченко Т. О. Інноваційний клімат промислових підприємств України в сучасних умовах економічного розвитку. *Ефективна економіка*. 2017. № 2. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5437>.